

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ
«ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА»

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE DEFINITION
OF «ACCOUNTING POLICY»

ХОРОШАВІНА Н.В., ТВІЛІНЕВ А.О., МЕХТІЄВА А.Ю.*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті розглянуто підходи вітчизняних вчених, діючого законодавства України до трактування поняття «облікова політика», наведено власне визначення поняття і запропоновано формування облікової політики відповідно до управлінського рівня.

Ключові слова: облікова політика, бухгалтерський облік, формування облікової політики.

In the article the approaches of domestic scientists, the current legislation of Ukraine to the interpretation of the concept «accounting policy» are considered, the actual definition of the concept is given and the formation of the accounting policy is proposed according to the managerial level.

Key words: accounting policy, accounting, formation of accounting policy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток вітчизняних підприємств на сучасному етапі багато в чому залежить від ефективної організації та планування їх фінансово-господарської діяльності. Цей процес, у свою чергу, потребує побудови реалізації управлінського процесу, важливим інструментом якого є облікова політика підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням визначення і формування облікової політики було присвячено роботи таких вітчизняних науковців: Білуха М.Т., Маренич Т.Г., Поливана Л.А., Барановська Т.В., Ловінська В.Г. та ін., проте через постійні зміни законодавства залишилось багато невирішених питань, які потребують подальшого дослідження.

Формування цілей статті: дослідити теоретичні підходи до визначення поняття облікова політика.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «облікова політика» офіційно було впроваджено в міжнародну термінологію бухгалтерського обліку в 1974 р., у зв'язку з прийняттям, а з 01.01.1975 р. – введенням в дію Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку № 1 «Розкриття облікової політики» [1]. На законодавчому рівні питання формування облікової політики підприємства регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], розпорядчим документом - Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства, затвердженими Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013р. № 635 [3], та міжнародним законодавством, зокрема МСФЗ (IAS) 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки» [4].

Відповідно до Закону про бухгалтерський облік «облікова політика» - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [2].

У Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємства наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності [3].

У МСФЗ (IAS) 8 зазначено, що облікова політика – це конкретні приклади, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [4].

За наведеним визначенням, облікова політика має забезпечити отримання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, необхідні для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень. При цьому підприємство самостійно визначає свою облікову політику та обирає форму ведення бухгалтерського обліку з дотриманням принципів, встановлених законодавством.

* Науковий керівник – Луценко О.А., к.е.н., доцент

Трактування поняття «облікова політика» в українському законодавстві і в МСФЗ передбачає, що підприємство до початку звітної періоду вибирає в межах, встановлених стандартами або іншими нормативними документами, певні методи, методики, способи оцінки, форми організації обліку, які використовуються ним для ведення поточного обліку і складання фінансової звітності. На наш погляд, з одного боку це забезпечує однозначність тлумачення показників фінансової звітності, а з іншого – створює умови для здійснення фінансового менеджменту. У вітчизняній економічній літературі наводять різні визначення поняття «облікова політика». При цьому серед науковців немає єдиного погляду щодо трактування цього поняття. Для з'ясування сутності досліджуваного поняття розглянемо підходи до його трактування в літературних джерелах (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до трактування поняття «облікова політика»*

<i>Автор / Джерело</i>	<i>Визначення поняття «облікова політика»</i>
Бухгалтерський словник [5]	Облікова політика – система способів та прийомів організації та ведення обліку на конкретному підприємстві, закріплена відповідним нормативним актом на невизначений термін
Поливана Л.А. [6]	Облікова політика – це сукупність конкретизованих принципів, методів та процедур здійснення обліку в системі фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, що сформована на підставі законодавчої бази держави з питань ведення обліку та складання звітності та закріплена відповідним внутрішньо-нормативним актом, а також забезпечує креативний, в межах закону, підхід щодо мінімізації витрат та максимізації прибутку суб'єкта господарювання.
Білуха М.Т. [7]	Облікова політика – це вибір суб'єктом господарювання методичних прийомів відображення в бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій на конкретний період із числа легалізованих державними органами управління (переважно на рік)
Васільєва Л.В. [8]	Облікова політика – засіб, що дозволяє адміністрації підприємства (фірми) легально маніпулювати фінансовими результатами
Барановська Т.В. [9]	Облікова політика підприємства має бути спрямована на розкриття творчих здібностей підприємців у підвищенні ефективності господарювання, впровадженні нових технологій для задоволення власних потреб і виконання зобов'язань перед державою.
Дерій В.А. [10]	Під обліковою політикою слід розуміти офіційно затверджене на підприємстві надане державою йому право вибору, з урахуванням його цілей, специфіки діяльності підприємства та чинних правових актів, відповідних методик та форм, техніки ведення бухгалтерського обліку
Житний П. [11]	Облікова політика визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий період, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дає змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються у виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і добитися успіхів в конкурентній боротьбі
Пупшкар С. [12]	Облікова політика – це конституція підприємства, яка передбачає права і обов'язки системи обліку з приводу формування інформаційних ресурсів для менеджерів.
Пантелейчук Л. [13]	Облікова політика – це сукупність облікових принципів, методів, процедур та заходів для забезпечення якісного, безперервного проходження інформації від етапу первинного спостереження до узагальнюючого – складання звітності

*Джерело: згруповано автором

Визначення дефініції «облікова політика» у більшості науковців дуже близьке за визначенням цього терміну, який надає економічна енциклопедія, де облікову політику визначають як сукупність методів і способів ведення бухгалтерського обліку [14] і є значно ширшим, ніж у нормативно-правових документах. Тому, на наш погляд, доцільно удосконалити визначення «облікова політика» у діючому законодавстві за рахунок впровадження пропозицій вчених, а міжнародні стандарти використовувати як орієнтир, а не копіювати їх.

На основі вище проведеного дослідження, можна запропонувати власне визначення поняття «облікова політика». Облікова політика – це сукупність правил, прийомів та обліково-

аналітичних процедур щодо відображення у системі бухгалтерського обліку фактів господарської діяльності підприємств з метою забезпечення якісною обліково-аналітичної інформаційною базою систему управління.

Висновки. Через те, що головною метою формування облікової політики є підвищення ефективності системи управління за рахунок високої якості консолідованої обліково-аналітичної інформації. Ми вважаємо, облікова політика повинна формуватися під потреби управління, в іншому випадку її цінність знижується і облікова інформація не відповідатиме поставленим вимогам, а, отже, рішення прийняте на її основі неефективне. Тому, сукупність технічних, організаційних та методологічних елементів облікової політики не дасть можливість вирішувати запити управлінської системи і досягати поставлених цілей у довгостроковому періоді.

Відповідно запропонований управлінський рівень в обліковій політиці забезпечить ефективність функціонування не тільки системи бухгалтерського обліку, а й підприємства загалом, який повинен бути первинним рівнем у формуванні облікової політики з метою забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень.

Література.

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Розкриття облікової політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/929_013
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу zakon.rada.gov.ua/go/996-14
3. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013р. №635[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/.../metodichni-rekomendacii-shchodo-oblikovoi-politiki/>
4. МСФЗ (IAS) 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/929_020
5. Бухгалтерський словник / [**Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, С.В. Івахненко** та ін.]; за ред. **Ф.Ф. Бутинця**, М-во освіти і науки України, Житомир. інж.-технол. ін-т. – Житомир: ПП «Рута», 2001. – 220 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/.../elib.exe?
6. **Поливана Л.** Організація облікової політики підприємства / **Л. Поливана, А. Губар** // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 5. – С. 45-53. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boac_2015_5_8
7. **Білуха М.Т.** Курс аудиту: підручник / **М.Т. Білуха**. – К.: Вид-во «Вища школа», 2001. – 574 с.
8. **Васільєва А.М.** Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред'являються: [Електронний ресурс] / **А.М. Васільєва** // Ефективна економіка. – 2013. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
9. **Барановська Т.В.** Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика : автореферат дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / **Т.В. Барановська**. – К. : НАУ, 2005. – 21 с.
10. **Дерій В.А.** Організація бухгалтерського обліку в підприємстві: курс лекцій / **В.А. Дерій**. – Тернопіль: Джура, 2003. – 92 с.
11. **Житний П.** Проблеми формування облікової політики та шляхи їх вирішення / **П. Житний** // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 3. – С. 19-22.
12. **Пушкар С.** Вимоги до формування облікової політики / **С. Пушкар** // Становлення облікової політики в Україні: тези доповідей Всеукр. наук. конф. (18-19 травня 2007 р.). – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 339 с.
13. **Пантелійчук Л.** Формування облікової політики – важливий етап роботи підприємства / **Л. Пантелійчук** // Бухгалтерський облік і аудит. – 2002. – № 9. – С. 3-11.
14. Економічна енциклопедія у трьох томах. / Редкол. : **С.В. Мочерний** (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – Т. 3. – 952 с. – Електронний ресурс]. – Режим доступу: [irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...](http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?)

